

ΘΕΜΑ 12^ο
(ΞΕΝΟΦΩΝ, ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ, ΙΙΙ,1,1-4)

Ὅτι δὲ τοὺς ὀρεγομένους τῶν καλῶν ἐπιμελεῖς ὧν ὀρέγοιντο ποιῶν ὠφέλει, νῦν
 τοῦτο διηγῆσομαι. ἀκούσας γάρ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἦκειν ἐπαγγελλό-
 μενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεξε πρὸς τινὰ τῶν συνόντων, ὃν ἤσθανετο βουλόμενον
 τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν· «Αἰσχρὸν μέντοι, ὦ νεανία, τὸν βουλόμενον ἐν
 5 τῇ πόλει στρατηγεῖν, ἐξὸν τοῦτο μαθεῖν, ἀμελήσαι αὐτοῦ· καὶ δικαίως ἂν οὗτος ὑπὸ
 τῆς πόλεως ζημιοῖτο πολὺ μᾶλλον ἢ εἴ τις ἀνδριάντας ἐργολαβοίη μὴ μεμαθηκῶς
 ἀνδριαντοποιεῖν. ὅλης γὰρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης
 τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τὰ τε ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ καὶ τὰ κακὰ διαμαρτάνον-
 τος εἰκὸς γίνεσθαι. πῶς οὖν οὐκ ἂν δικαίως ὁ τοῦ μὲν μανθάνειν τοῦτο ἀμελῶν,
 10 τοῦ δὲ αἰρεθῆναι ἐπιμελούμενος ζημιοῖτο»; τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἔπεισεν αὐτὸν
 ἐλθόντα μανθάνειν. ἐπεὶ δὲ μεμαθηκῶς ἦκε, προσέπαιζεν αὐτῷ λέγων· «Οὐ δοκεῖ
 ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι, οὕτω καὶ ὁδε
 στρατηγεῖν μαθὼν γεραρώτερος φαίνεσθαι; καὶ γάρ, ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθὼν, καὶ
 ἐὰν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστὴς ἐστὶ, καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός
 15 ἐστίν, οὕτω καὶ ὁδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὢν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν
 ἔλῃται. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔτε στρατηγὸς οὔτε ἰατρός ἐστίν, οὐδ' ἐὰν ὑπὸ
 πάντων ἀνθρώπων αἰρεθῇ.

ΣΧΟΛΙΑ

1 Ὅτι δὲ...ὠφέλει: ειδική πρόταση η οποία προτάσσεται ἀντὶ να ἐπεταὶ του ρ. ἐξάρτησης. Λειτουργεῖ ως προε-
 ξαγγελιτικὴ παράθεση. **τοὺς ὀρεγομένους καλῶν:** ἡ ἐναρθρὴ μτχ. ως οὐσιαστικὸ εἶναι ἀντικ. τόσο στο ρ.,
 ὅσο καὶ στην μτχ., ἐνὼ το ἀναρθρο ἐπίθετο εἶναι ἀντικείμενό της. **ἐπιμελεῖς:** κατηγορούμενο του ἀντικειμέ-
 νου 'ὠφέλει ποιῶν τοὺς ὀρεγομένους ἐπιμελεῖς'. **ὧν ὀρέγοιντο:** ὅσοι σκεφτήκατε τὴν ἐλξη του ἀναφορι-
 κού, ξεχάστε το, γιατί το ρ. της ἀναφορικῆς συντάσσεται κανονικά με γενικὴ ως 'ὀρέγομαι τίνος', ὁπότε δεν υ-
 πάρχει ἐλξη. Ἐλξη ἔχουμε μόνο ὅταν το ρ. της ἀναφορικῆς συντάσσεται με αιτιατικὴ, καὶ το ἀναφορικὸ βρίσκειται
 σε γενικὴ ἢ δοτικὴ πτώση. Ολόκληρη ἡ ἀναφορικὴ ως ἐπιθετικὴ λειτουργεῖ ως γενικὴ ἀντικειμενικὴ στο ἐπίθετο
 'ἐπιμελεῖς'. **ποιῶν:** συνημμ. τροπικὴ μτχ.

2 ἀκούσας γάρ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἦκειν: το ρ. ‘ἀκούω’ συντάσσεται με απαρέμφατο ως αντικείμενο, όταν η πληροφορία που δέχεται το υποκείμενο είναι ‘έμμεση’, ενώ με κατηγορηματική μτχ. όταν η πληροφορία είναι ‘άμεση’. **ἀκούσας...ἔλεξε:** η μτχ. αορίστου είναι εδώ χρονική, γιατί νοηματικά είναι ανεξάρτητη από το ρ. ‘ὅταν πληροφορήθηκε...εἶπε’. **ἐπαγγελόμενον:** συνημμένη μτχ. όχι τελική, γιατί πρέπει να είναι χρόνου μέλλοντα, αλλά τροπική ‘διαδίδοντας’.

3 στρατηγεῖν: αντικείμενο στο ‘διδάξαι’. **διδάξαι:** αντικείμενο στην μτχ. ‘ἐπαγγελόμενον’. **τῶν συνόντων:** έναρθρη μτχ. ως γενική διαιρετική. **ὃν ἤσθάνετο:** αναφορική επιθετική πρόταση προσδιοριστική. **βουλόμενον:** συνημμένη μτχ. στην αναφ. αντωνυμία, κατηγορηματική μτχ.

4 τῆς τιμῆς ταύτης: το ουσιαστικό είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘τυχεῖν’, και η αντωνυμία είναι επιθ. προσδιορισμός. **τυχεῖν:** αντικ. στην μτχ. ‘βουλόμενον,3’. **Αἰσχρὸν:** ενν. ‘ἔστιν’. **τὸν βουλόμενον:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, υποκείμενο στα απαρέμφατα ‘στρατηγεῖν ~ μαθεῖν ~ ἀμελῆσαι’.

5 στρατηγεῖν: αντικείμενο στην μτχ. ‘βουλόμενον, 4’. **ἔξδν:** αιτιατική του ουδετέρου της μτχ. ενεστώτα του ρ. ‘ἔξεστιν = εἶναι δυνατόν, επιτρέπεται’. Λειτουργεί ως αιτιατική απόλυτη, εναντιωματική μτχ. και δημιουργεί μια επίσης απρόσωπη σύνταξη με υποκείμενό της το απαρέμφ. ‘μαθεῖν = ἐνὸς θέλει να μάθει τούτο’. **ἀμελῆσαι αὐτοῦ:** το απαρέμφατο είναι υποκ. στην απρόσωπη έκφρ. ‘αἰσχρὸν ἔστι’, ενώ η αντωνυμία είναι αντικ. στο απαρέμφατο.

6 μᾶλλον ἢ εἴ τις ἀνδριάντας ἐργολαβοίη: β’ ὀρος συγκρίσεως με υποθετική πρόταση, σε σύγκριση με τον α’ ὀρος, που είναι η αντων. ‘οὗτος’. Η υποθ. πρόταση είναι χωρίς απόδοση ως ελλιπής υποθ. λόγος. Ως απόδοση εννοείται ‘οὐ δικαίως ὑπὸ τῆς πόλεως ἂν ζημιόιτο’. **ἀνδριάντας:** αιτιατική, αντικ. στο ρ. **μὴ μεμαθηκῶς:** συνημμ. μτχ., εναντιωματική.

7 ἀνδριαντοποιεῖν: αντικ. στην μτχ. **ὅλης γὰρ τῆς πόλεως...ἐπιτρεπομένης:** γενική απόλυτη, αιτιολογική μτχ.

8 τῷ στρατηγῷ: αντικ. στο ‘ἐπιτρεπομένης’. **μεγάλα:** αιτιατική πτώση, κατηγορούμενο στο ‘γίγνεσθαι’. **τά τε ἀγαθὰ:** αιτιατική πτώση, υποκ. στο ‘γίγνεσθαι’. **κατορθούντος αὐτοῦ:** γενική απόλυτη, υποθ. μτχ. **τὰ κακὰ:** αιτιατική πτώση, υποκ. στο ‘γίγνεσθαι’. **διαμαρτάνοντος:** ενν. ‘αὐτοῦ’, πάλι μια γεν. απόλυτη, υποθετική μτχ.

9 εἰκὸς γίγνεσθαι: ενν. ‘ἔστι’, κύρια πρόταση. **ἂν:** δυνητικό, συντάσσεται με το ‘ζημιόιτο’. **ὁ...ἀμελῶν:** έναρθρη μτχ. ως υποκείμενο στο ‘ἂν ζημιόιτο’. **τοῦ μὲν μανθάνειν τούτο:** έναρθρο απαρέμφατο σε γενική πτώση ως αντικείμενο στην μτχ. ‘ἀμελῶν’, ενώ η ακόλουθη αντωνυμία είναι αντικ. στο απαρέμφατο.

10 τοῦ δὲ αἰρεθῆναι: έναρθρο απαρέμφ. σε γενική πτώση ως αντικ. στην μτχ. ‘ἐπιμελόμενος’. **ἐπιμελόμενος:** εννοείται πάλι το άρθρο, επίσης υποκ. στο ρ. **τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων:** η αντωνυμία είναι σύστοιχο αντικ. στην μτχ., και η μτχ. είναι συνημμ. επιρρ. τροπική.

11 ἐλθόντα μανθάνειν: ‘να πάει και να μάθει’. Η μτχ. του αορίστου αποδίδει τον χρόνο και το προτερόχρονο μόνο αν νοηματικά είναι ανεξάρτητη από το ρήμα, ‘ἀκούσας ἔλεξε, 2’. Εδώ μτχ. και ρ. ἔχουν συγγενές νόημα, οπότε είναι αδύνατον η μτχ. να δίνει τον χρόνο ‘αφού πάει να μάθει’, διότι εκείνος γνωρίζε πολύ καλά πως ‘πρώτα’ πρέπει να ‘πάει’ και ‘μετά να μάθει’, οπότε δεν είχε νόημα να του ἔλεγε τι πρέπει να κάνει. Η μτχ. αποδίδει κατάσταση, ή ἔστω τρόπο. **μεμαθηκῶς ἦκε:** ούτε και εδώ η μτχ. είναι χρονική, αλλά αποδίδει κατάσταση ή τρόπο ‘ὅταν πλέον ἐπέστρεψε ως εκπαιδευμένος’. **προσέπαιζεν:** ενν. υποκ. ‘Σωκράτης’. **λέγων:** τροπική μτχ.

12 τὸν Ἀγαμέμνονα: υποκ. στο απαρέμφατο. **γεραρὸν:** κατηγορούμενο στο απαρέμφ. ‘γεραρός = μεγαλοπρεπής, ἐνδοξός’. **ὄδε:** ονομαστική, υποκείμενο στο ‘δοκεῖ’, το οποίον πλέον είναι προσωπικό.

- 13 στρατηγεῖν:** αντικείμενο στην μτχ. ‘μαθών’. **μαθών:** άναρθρη συνημμ. αιτιολογική μτχ. **γεραρότερος φαίνεσθαι:** το επίθετο είναι κατηγ. στο απαρέμφατο, και το απαρέμφ. είναι αντικ. στο ‘δοκεῖ’. **ὁ καθαρίζειν μαθών:** το άρθρο με την μτχ. ως υποκ. στα ‘καθαρίζη ~ ἐστί’. Το ενδιάμεσο απαρέμφατο αντικ. στην μτχ.
- 14. καὶ ἔαν μὴ καθαρίζη:** υποθετική – παραχωρητική πρόταση με απόδοση το ‘ἐστί’. **κιθαριστής:** κατηγορούμενο. **ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι:** άναρθρη μτχ., υποκ. στα ‘ιατρεύη ~ ἐστί’, και το απαρέμφ. αντικ. στην μτχ.
- 15 στρατηγὸς ὤν:** το ουσιαστικό είναι κατηγορούμενο στην μτχ., και η μτχ. είναι συνημμ. κατηγορηματική. **κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἔληται:** υποθετική – παραχωρητική πρόταση με απόδοση το ρ. ‘διατελεῖ’.
- 16 οὐδ’ ἔαν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἵρεθῆ:** υποθετική – παραχωρητική πρόταση με απόδοση το ‘ἐστί’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ότι τους ανθρώπους εκείνους που ήθελαν τις τιμές τους ωφελούσε κάνοντάς τους να φροντίζουν όσα επιθυμούσαν, αυτό τώρα θα σας αφηγηθώ. Όταν λοιπόν κάποτε πληροφορήθηκε ότι φτάνει στην πόλη ο Διονυσόδωρος διαδίδοντας ότι θα διδάξει την τέχνη του στρατηγού, είπε σε κάποιον από τους συνομιλητές του, τον οποίον ένοιωθε ότι ήθελε να αποκτήσει αυτό το τιμητικό αξίωμα στην πόλη: «Είναι πράγματι ντροπή, νέε μου, αυτός που θέλει μέσα στην πόλη να γίνει στρατηγός, αν και είναι δυνατόν να διδαχθεί αυτήν την τέχνη, να αδιαφορήσει γι’ αυτήν. Και δικαίως αυτός ο άνθρωπος είναι πιθανό να τιμωρηθεί από την πόλη πολύ περισσότερο, παρά αν κάποιος άλλος αναλάβει να κατασκευάσει ανδριάντες, ενώ δεν έχει μάθει να τους κατασκευάζει. Διότι επειδή όλη η πόλη βρίσκεται στην ευθύνη του στρατηγού την ώρα που κινδυνεύει εκείνη από τον πόλεμο, είναι φυσικό να γίνονται μεγάλα τα ευεργετήματα, αν αυτός φέρει σε πέρας με επιτυχία την αποστολή του, όπως και οι συμφορές, αν εκείνος αποτύχει. Πώς λοιπόν δεν είναι σωστό εκείνος που δεν ενδιαφέρεται να μάθει αυτήν την τέχνη, ενώ ενδιαφέρεται να αποκτήσει τον τίτλο, να μην είναι δυνατόν να τιμωρηθεί»; Τέτοιου είδους λόγια λέγοντάς του τον έπεισε να πάει και μάθει. Κι όταν εκείνος επέστρεψε κατηρτισμένος, ο Σωκράτης τον πείραζε λέγοντάς του: «Αυτός εδώ δεν σας φαίνεται, φίλοι μου, όπως ακριβώς ο Όμηρος είπε ότι ο Αγαμέμνων ήταν σπουδαίος, με τον ίδιο τρόπο σπουδαιότερος, επειδή έμαθε την τέχνη του στρατηγού; Και πράγματι, όπως ακριβώς αυτός που έμαθε να παίζει την κιθάρα, ακόμη κι αν δεν παίζει, εντούτοις είναι κιθαριστής, και όπως αυτός που έμαθε να γιατρεύει τους ανθρώπους, ακόμη κι αν δεν γιατρεύει κάποιον, παρ’ όλα αυτά είναι γιατρός, έτσι κι αυτός εδώ από τώρα και στο εξής συμβαίνει να είναι στρατηγός, έστω κι αν κανείς αυτόν δεν τον εκλέξει. Ενώ αυτός που δεν γνωρίζει, δεν είναι ούτε στρατηγός ούτε γιατρός, ακόμη κι αν εκλεγεί από όλους τους ανθρώπους.